

ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ, ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ РИЗИКУ РОЗВИТКУ ЛІКАРСЬКОЇ АЛЕРГІЇ

Кучмук Д. А., Рибак В. А.

*Національний фармацевтичний університет
м. Харків, Україна*

Вступ. Надзвичайно важливою медико-соціальною проблемою сучасності є алергія, так звана «хвороба цивілізації». Поширеність алергії у всьому світі щороку зростає, кожні десять років захворювання на алергію подвоюється, у кожній третій людині на Землі виявляють різні прояви алергічних реакцій. Алергічна реакція – стан підвищеної чутливості організму до певних речовин у відповідь на повторний контакт із ними, в основі якого лежить патологія імунної системи.

Одним із досить поширених і важких різновидів алергічних реакцій є алергія на ліки. Серед інших видів побічної дії ліків, лікарська алергія становить майже 71 %. Від алергії на ліки страждають пацієнти різного віку – новонароджені, діти, доросле населення, люди зрілого та похилого віку.

Лікарська алергія – це специфічна імунна побічна дія ліків, коли на лікарський антиген в організмі виробляються специфічні антитіла і повторне введення даного препарату незалежно від дози та шляху застосування викликає алергічну реакцію негайного чи уповільненого типу.

Лікарська алергія спостерігається у 2 % населення, зростаючи до 17 % в осіб, які часто або тривало лікуються, і до 30 % – у медичних та фармацевтичних працівників внаслідок тривалого безпосереднього контакту з ліками (медичні сестри, анестезіологи, хірурги, фармацевтичні працівники підприємств із виробництва фармацевтичної продукції). Том, актуальність даної проблеми не викликає сумнівів.

Метою роботи було визначення профілактичних заходів, щодо попередження ризику розвитку лікарської алергії.

Матеріали та методи. У роботі використано аналітичний, логічний, узагальнювальний методи.

Результати дослідження. За сучасними поглядами, абсолютно будь-який лікарський засіб із ймовірністю 1-3 % може викликати медикаментозну алергію, хоча, найчастішими її причинами стають антибіотики, місцеві анестетики, вакцини, сироватки, кровозамінники, анальгетики, вітаміни, нестероїдні протизапальні препарати, інші медикаменти білкової природи (гормони, імуноглобуліни), рентгеноконтрастні засоби діагностики.

У розвитку медикаментозної алергії має значення також перехресна сенсibiliзація, викликана хімічною спорідненістю медикаментів, яка найчастіше виявляється серед антибактеріальних засобів.

За даними Центру з вивчення побічної дії лікарських речовин, 70 % всіх побічних реакцій на медикаменти є алергічними, смертність від них сягає 0,005 %. Згідно зведених даних по ряду країн, медикаментозна алергія зустрічається у 8-12 % хворих, і відзначається повсюдне зростання кількості

алергічних реакцій на лікарські засоби. В основі медикаментозної алергії лежать імунні механізми, що суттєво відрізняє її від токсикоалергічних і псевдоалергічних реакцій.

Імунологічні механізми представлені 4 типами: реагінний, цитотоксичний, імунокомплексний, гіперчутливість сповільненого типу і мають імунологічну, патохімічну та патофізіологічну стадії. У 77 % хворих лікарська алергія розвивається за реагінним типом імунопатологічних реакцій, у 5 % – за імунокомплексним типом, а у 9 % – відповідає гіперчутливості сповільненого типу. Перебіг лікарської алергії може також відбуватися одночасно за кількома механізмами.

Реакції гіперчутливості до лікарських препаратів – це несприятливі дії лікарських препаратів (активних речовин та наповнювачів), що клінічно нагадують алергію. У разі підтвердження певного імунологічного механізму, ці реакції мають класифікуватися як лікарська алергія.

Профілактика лікарської алергії: збір алергологічного анамнезу; якомога раннє виявлення алергії на ліки та детальний її облік; призначення ліків суворо за показаннями; виписування рецептів на рецептурні ліки та їх відпуск з аптек суворо за рецептом; проведення проби на індивідуальне перенесення ліків, які викликають алергічні реакції; реєстрація побічної дії/побічних реакцій на ліки (ф. № 137/о), в тому числі, алергічного характеру; заборона використання ліків в якості консервантів.

Профілактика лікарської алергії пацієнтом: якщо після вживання ліків виникають симптоми алергії, потрібно негайно припинити їх прийом; звернутися за консультацією до лікаря-алерголога; не використовувати лікарські препарати із закінченим терміном придатності, тому що при їх зберіганні можуть утворитися компоненти з алергенним ефектом; рекламі нових ліків вбачати не лише переваги, а й розуміти їх потенційну небезпеку; не займатися самолікуванням; не приймати ліки, не порадившись із лікарем чи провізором.

Ретельна оцінка та підбір лікарського препарату – основа профілактики можливих ускладнень лікарської алергії. Крім того, не треба забувати і про ризики та негативні наслідки самолікування, а саме: загроза несвоєчасного звернення до лікаря, та як наслідок, висока вірогідність ускладнень хвороби, високий ризик медикаментозних ускладнень.

Висновки. Остаточний діагноз реакцій гіперчутливості дає змогу запровадити більш цілеспрямовані профілактичні заходи. Одним з найважливіших заходів профілактики є запобігання можливих перехресних реакцій. Незалежно від інтенсивності клінічної реакції, якщо виявлено гіперчутливість до певного лікарського препарату, у майбутньому можливий розвиток більш серйозної реакції.